

ALICJA SZCZEPANIAK
*Uniwersytet Warmińsko-Mazurski
w Olsztynie*

PRZYGOTOWANIE WYBRANYCH GMIN WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO DO POZYSKIWANIA I ABSORPCJI FUNDUSZY STRUKTURALNYCH

1. Wstęp

Fundusze przedakcesyjne Phare i SAPARD pełnią nie tylko funkcję bezpośrednio im przypisaną, tj. dofinansowania przedsięwzięć ze środków Unii Europejskiej, ale traktuje się je jako „przedszkole”, w którym beneficjenci powinni nauczyć się poruszania po niełatwym gruncie unijnym, a zarządzający dokonać usprawnień organizacyjnych. W ostatnim okresie ich realizacji widać już jak wiele problemów należy rozwiązać, aby gminy (zwłaszcza wiejskie) efektywnie skorzystały z funduszy strukturalnych.

W niniejszym artykule przedstawiono wyniki badań ankietowych dotyczących pozyskiwania i wykorzystania funduszy przedakcesyjnych w latach 2000-2003 przez 10 losowo wybranych gmin województwa warmińsko-mazurskiego (8,6% ich ogółu): Budry, Dźwierzuty, Jeziorany, Kiwity, Lubomino, Markusy, Piecki, Sępole, Stawiguda i Zalewo. Na tej podstawie dokonano oceny stanu przygotowań tych gmin do pozyskiwania funduszy strukturalnych już po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej.

2. Obszary potencjalnych zagrożeń w wykorzystaniu funduszy strukturalnych

Wielu specjalistów i obserwatorów przygotowań do korzystania z funduszy strukturalnych zastanawia się nad zdolnościami Polski do absorpcji programów unijnych. Jak wynika z ich wypowiedzi w dużej mierze zależy ona od sprawności systemu programowania i wdrażania zarówno w wymiarze strukturalnym (kła-rowność celów polityki strukturalnej, jakość układu instytucjonalnego dla prowadzenia polityki strukturalnej, skuteczność instrumentów tej polityki, efektywność

przedsięwzięć), jak i administracyjnym (wiedza i umiejętności kadr, przejrzystość procedur, dostępność środków krajowych na współfinansowanie, skuteczność kontroli i monitoringu) [Informacja 2002].

W Narodowym Planie Rozwoju na lata 2004-2006 określono, że jednym z zagrożeń jego realizacji jest niebezpieczeństwo niepełnego wykorzystania szans jakie daje akces Polski do Unii Europejskiej. Może to nastąpić z powodu [Narodowy 2003]:

- zbyt powolnego osiągania przez Polskę pełnej efektywności administracyjnego systemu programowania, zarządzania, monitorowania, oceny efektywności wdrażania funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności;
- opóźnień w przygotowaniu i wdrożeniu systemu sprawnego zwrotu poniesionych wydatków ze środków funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności;
- przedkładania doraźnych celów i rozwiązań dotyczących polityki społeczno-gospodarczej nad promowanie działań długookresowych, przynoszących efekt w późniejszym okresie, ale niezbędnych w kontekście pożądanых zmian strukturalnych;
- braku efektywnego systemu *montażu* finansowego środków europejskich i polskich;
- niewykorzystania możliwości, jakie dają środki UE dla poprawienia jakości gospodarowania środkami publicznymi w Polsce;
- opóźnień w przygotowaniu do realizacji dostatecznej liczby projektów inwestycyjnych współfinansowanych z funduszy strukturalnych tak, aby środki te mogły zostać uruchomione zgodnie z zakładanym harmonogramem;
- braku efektywnego systemu pożyczkowo-kredytowego dla niektórych kategorii beneficjentów ponoszących koszty prefinansowania wydatków ujętych w NPR i programach operacyjnych.

Istotną przeszkodę w przyszłym pozyskiwaniu funduszy strukturalnych stanowi również polityka państwa, polegająca na nieprzejrzystym systemie wspierania poszczególnych województw za pomocą subwencji i dotacji oraz inwestycji centralnych realizowanych i finansowanych poprzez poszczególne resorty. Nieefektywny system redystrybucji i alokacji środków publicznych nie pozwala władzom samorządowym na korzystanie z dobrych wzorów i uczenie się efektywnego planowania i finansowania polityki regionalnej [Szlachta 2002].

Z podsumowań dotyczących projektów Phare wynika, że dla wielu gmin trudne i ryzykowne jest odjęcie decyzji związanej z przyszłym projektem. Na terenie Polski Wschodniej największy problem podczas projektowania programów regionalnych stanowiło przygotowanie projektów gminnych. Wynikało to przede wszystkim z faktu, że gminy Polski wschodniej należą do najbiedniej-

szych w kraju i nie mają „w szufladzie” gotowych projektów inwestycyjnych. Wiele gmin programuje swoje wydatki z dnia na dzień, starając się przede wszystkim o zaspokojenie najpilniejszych potrzeb mieszkańców [Guz-Vetter 2001].

Jednakże głównym problemem dla samorządu terytorialnego w Polsce jest pozyskanie środków na dofinansowanie wspólnotowych projektów. Jest to szczególnie utrudnione w warunkach niedostatecznego poziomu decentralizacji finansów publicznych. W budżetach województw nadal nie ma wystarczających środków na współfinansowanie dużych projektów i efektywne prowadzenie polityki rozwoju regionalnego, przy wykorzystaniu funduszy przedakcesyjnych [Żelazo 2002].

3. Ubieganie się o dofinansowanie ze środków europejskich

Z przeprowadzonych badań wynika, że 4 na 10 losowo wybranych gmin województwa warmińsko-mazurskiego, tj. gminy: Budry, Dźwierzuty, Kiwity i Markusy, w ogóle nie wnioskowały o współfinansowanie projektów z tych środków. Jako główne przyczyny nie ubiegania się o fundusze przedakcesyjne wskazano:

- brak wystarczających środków na pokrycie udziału własnego (Budry, Dźwierzuty i Markusy) lub kwot niezbędnych do zaangażowania na wstępnym etapie realizacji projektu (Budry, Kiwity i Markusy),
- złożoność procedur ubiegania się o środki (Budry i Kiwity),
- brak partnera zagranicznego (Dźwierzuty).

Te 4 gminy mają najniższe dochody spośród gmin ankietowanych (rys. 1) co potwierdza brak możliwości współfinansowania projektów ze środków własnych. Dochody gminy Dźwierzuty były co prawda 2-3 krotnie wyższe od pozostałych gmin, jednak udział zadłużenia w dochodach tej gminy był dosyć wysoki i wyniósł 22,5% w 2000 r., 42,6% w 2001 r. i 40,6% w 2002 r. Dla gminy Markusy wskaźnik ten wynosił odpowiednio 16, 12 i 16%, natomiast w pozostałych 2 gminach był on bardzo niski i wynosił:

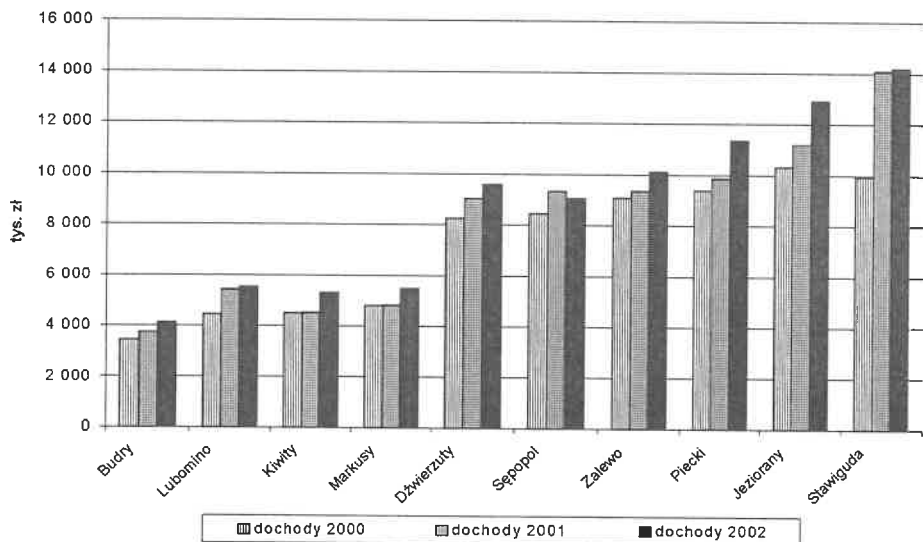
- w gminie Budry – w 2000 r. - 2,6%, a w latach kolejnych nie odnotowano zadłużenia,
- w gminie Kiwity - w latach 2000-2001 – 0%, a w 2002 r. - 6,72%.

Można zatem przypuszczać, że dwie ostatnie gminy prowadzą bardzo ostrożną politykę, ponieważ z formalnego punktu widzenia nic nie stoi na przeszkodzie przed skorzystaniem z zewnętrznych komercyjnych źródeł finansowania (pożyczki, kredyty). Pożyczanie pieniędzy może zwiększyć zdolność samorządów do starania się o takie środki. Może się niejednokrotnie okazać, że korzyści płynące z wykorzystania dofinansowania zewnętrznego, w postaci rozwoju gospodarczego regionu, nowych miejsc pracy i wpływów z podatków, wielokrotnie przekro-

czą koszt obsługi zadłużenia. W przypadku tych gmin należałoby przeprowadzić rachunek ekonomiczny uwzględniający te aspekty.

Rysunek 1

Dochody 10 ankietowanych gmin w latach 2000-2002

Złożone przez 6 pozostałych gmin 27 wnioski (19 z programów Phare i 8 z SAPARD) dotyczyły:

- inwestycji wodociagowych, kanalizacyjnych lub oczyszczalni – 19 wniosków (70%);
- kultury i edukacji – 6 wniosków (22%);
- remontu lub modernizacji dróg – 2 wnioski (8%).

Gminy te złożyły od 2 do 10 wniosków. Oznacza to, że gmina, która raz podjęła wysiłek związany z ubieganiem się o pomoc z UE czyniła to wielokrotnie. Łączna wartość projektów wynikająca ze złożonych aplikacji wyniosła 7 924 tys. EUR. Wnioski dotyczyły przedsięwzięć o wartości od 13,5 do 945,6 tys. EUR. Poszczególne gminy ubiegały się o dofinansowanie do projektów o niebagatelnej wartości. Najniższa łączna wartość projektów dotyczyła gminy Zalewo – 192,3 tys. EUR, a najwyższa gminy Pieki – 2 936,6 tys. EUR. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiają tabele 1 i 2.

Wśród gmin aplikujących o pomoc z UE znalazła się również gmina Lubomino, której dochody w badanym okresie plasowały ją na przedostatnim miejscu w ankietowanej dziesiątce. Gmina ta w latach 2000-2002 nie była zadłużona. Wyjątek ten pokazuje, że także przy takiej sytuacji finansowej można dokładać starań w pozyskiwanie dofinansowania unijnego i być w tym skutecznym.

Tabela 1

Wartości projektów gmin ubiegających się o dofinansowanie z funduszy
przedakcesyjnych w latach 2000-2003

Ilp.	Wniosek	Wartość projektu w EUR			Wybrane wskaźniki	
		wynikająca z wniosku	wynikająca z umowy	wykonanie	kol.4:kol.3	kol.5:kol.4
I. STAWIGUDA						
1	S***	945 640	945 640	w t.r.**	100%	0%
2	P****	19 033	17 921	w t.r.	94%	0%
3	P	902 624	902 624	891 893	100%	99%
Razem		1 867 297	1 866 185	891 893	100%	48%
II. ZALEWO						
4	P	16 803	w.o.*	-	-	-
5	S	175 542	175 542	w t.r.	100%	0%
Razem		192 344	175 542	w t.r.	91%	0%
III. LUBOMINO						
6	S	140 667	99 000	w t.r.	70%	0%
7	S	369 333	270 889	w t.r.	73%	0%
8	P	416 667	416 667	w t.r.	100%	0%
Razem		926 667	786 556	-	85%	0%
IV. JEZIORANY						
9	P	270 356	w.o.	-	-	-
10	P	147 940	w.o.	-	-	-
11	S	303 362	303 362	w t.r.	100%	0%
12	S	71 067	71 067	w t.r.	100%	0%
13	P	260 647	260 647	260 647	100%	100%
Razem		1 053 373	635 076	260 647	60%	41%
V. PIECKI						
14	P	398 731	w.o.	-	-	-
15	P	453 524	w.o.	-	-	-
16	S	43 478	43 478	w t.r.	100%	0%
17	P	129 909	129 909	w t.r.	100%	0%
18	P	47 500	47 500	47 500	100%	100%
19	P	355 984	355 984	355 984	100%	100%
20	P	446 446	446 446	446 446	100%	100%
21	P	310 291	310 291	310 291	100%	100%
22	P	487 284	487 284	487 284	100%	100%
23	P	263 413	263 413	263 413	100%	100%
Razem		2 936 561	2 084 306	1 910 919	71%	92%
VI. SEPOPOL						
24	P	13 515	w.o.	-	-	-
25	P	102 619	102 619	rezygnacja	100%	0%
26	P	591 958	w.o.	-	-	-
27	S	239 634	102 455	w t.r.	43%	0%
Razem		947 726	205 074	-	22%	0%
RAZEM		7 923 968	5 742 739	3 063 459	73%	54%
(I+II+III+IV+V+VI)						

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Przyjęte oznaczenia:

* w.o. – oznacza wniosek odrzucony

** w t.r. – projekt w trakcie realizacji

*** S - SAPARD, **** P- Phare

Tabela 2

Wartości dofinansowania do projektów z funduszy przedakcesyjnych
w latach 2000-2003

L.p.	wniosek	wartość dofinansowania w EUR			wybrane wskaźniki		
		wynikająca z wniosku	wynikająca z umowy	wykonanie	kol.4:kol.3	udział dofinansowania w wartości projektu	
						wynikający z umowy	wynikający z wykonania
I. STAWIGUDA							
1	S	395 349	384 794	-	97%	41%	-
2	P	15 000	14 123	-	94%	79%	-
3	P	451 312	451 312	445 946	100%	50%	50%
Razem		861 661	850 229	445 946	99%	46%	50%
II. ZALEWO							
4	P	13 442	-	-	-	-	-
5	S	115 213	115 213	-	100%	66%	-
Razem		128 655	115 213	-	90%	66%	-
III LUBOMINO							
6	S	95 556	66 889	-	70%	68%	-
7	S	269 778	17 400	-	6%	6%	-
8	P	266 667	128 889	-	48%	31%	-
Razem		632 000	213 178	-	34%	27%	-
IV. JEZIORANY							
9	P	202 767	-	-	-	-	-
10	P	110 940	-	-	-	-	-
11	S	178 359	178 359	-	100%	59%	-
12	S	42 680	42 680	-	100%	60%	-
13	P	121 798	121 798	121 798	100%	47%	47%
Razem		656 545	342 837	121 798	52%	54%	47%
V. PIECKI							
14	P	187 124	-	-	-	-	-
15	P	340 000	-	-	-	-	-
16	S	32 600	32 600	-	100%	75%	-
17	P	66 202	66 202	-	100%	51%	-
18	P	16 157	16 157	16 157	100%	34%	34%
19	P	201 075	201 075	201 075	100%	56%	56%
20	P	199 950	199 950	199 950	100%	45%	45%
21	P	142 417	142 417	142 417	100%	46%	46%
22	P	159 756	159 756	159 756	100%	33%	33%
23	P	100 155	100 155	100 155	100%	38%	38%
Razem		1 445 436	918 312	819 510	64%	44%	43%
VI. SEPOPOL							
24	P	8 978	-	-	-	-	-
25	P	60 000	60 000	-	100%	59%	-
26	P	238 428	-	-	-	-	-
27	S	115 003	49 168	-	43%	48%	-
Razem		422 409	109 168	-	22%	48%	-
RAZEM (I+II+III+IV+V+VI)		4 146 706	2 608 936	1 387 254	63%	52%	45%

Źródło: Jak tabela 1.

Przyjęte oznaczenia: jak w tabeli 1.

Najprawdopodobniej więc nie tylko czynniki ekonomiczne decydują o aktywności gmin. Dodatkowo dochodzą problemy o charakterze społecznym. Wójtowie gmin, które ubiegają się o fundusze muszą przekonać radnych, dlaczego wydają tyle pieniędzy na studia wykonalności projektów lub wysyłają swoich pracowników na drogie szkolenia. Jeżeli w efekcie końcowym nie mieliby otrzymać wsparcia lub odpowiedniej dotacji z budżetu państwa, mogłoby to w znacznym stopniu ograniczyć ich szanse przy następnych wyborach i wzmocnić sceptycyzm lokalnych społeczności wobec Unii Europejskiej. Ponadto brak stabilizacji pewnych działań, nieprzewidywalność decyzji podejmowanych na szczeblu rządowym i resortowym utrwala wielu urzędników gmin w przekonaniu, że najbardziej bezpieczna jest postawa bierności i wyczekiwania.

Udział zadłużenia w dochodach gmin nie wpływa bezpośrednio na sam fakt wnioskowania o środki przedakcesyjne. Wśród gmin aplikujących o pomoc z UE występują bowiem tak samo duże różnice w poziomie tego wskaźnika (od 0% w gminie Lubomino do 59% w gminie Sępólno) jak wśród gmin, które się o nią nie ubiegały.

4. Absorpcja przyznanych środków

Analiza odpowiedzi zawartych w ankietach wykazała, że skuteczność złożonych aplikacji o pomoc z UE była wysoka. Jedynie 7 wniosków (26,9% ogółu złożonych) nie zostało sfinalizowanych umowami o dofinansowanie ze środków przedakcesyjnych, w tym w 3 przypadkach (42,8%) przyczyną tego stanu była słaba znajomość procedur związanych z aplikowaniem (2 wnioski były niezgodne z preferencjami linii programowej, a 1 posiadał braki formalne). Pozostałe 4 wnioski uznano za zgodne z wymogami, jednakże zajęły zbyt dalekie miejsce na listach rankingowych.

Do realizacji przyjęto 20 wniosków, przy czym w 4 przypadkach obniżono w umowach wartości projektów o 25 do 40%. Symptomatyczne jest to, że dotyczyły one wyłącznie projektów z programu SAPARD. Ponadto 6 umów (31,6% ogółu) zostało zawartych na kwoty dofinansowania niższe od wnioskowanych, w tym 4 współmiernie do obniżenia wartości projektów. Wartości dofinansowania określone w umowach były niższe od wnioskowanych o 3% (gmina Stawiguda) do nawet 66% (gmina Lubomino).

Obecnie 10 projektów (50%) znajduje się w trakcie realizacji, 9 zakończono (w tym 7 rozliczono), a w jednym przypadku gmina zrezygnowała z inwestycji pomimo przyznania jej dofinansowania. Z przedstawionych danych wynika, że dotrzymane zostały przez gminy szacowane wartości przedsięwzięć, a kwoty dofinansowania były zgodne z umowami. W zawartych umowach gminy zobowiązały się do wniesienia udziału własnego, który dla wykazanych projektów wyniósł przeciętnie 55%. Udział ten był zróżnicowany i wahał się od 21 do 63%.

Dane te potwierdzają tezę, że wkład własny beneficjentów znacznie przekracza minimalne 25%, o których mowa w założeniach większości linii Phare i SAPARD. Należy przy tym pamiętać, że do udziału własnego beneficjenta nie zalicza się wydatków związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, których poziom wynosił niekiedy kilkaset tysięcy złotych.

Przy funduszach strukturalnych teoretycznie każde 3 EUR środków Unii Europejskiej powinno być uzupełnione 1 EUR ze środków własnych. W praktyce udział własny w montażu finansowym z pewnością nie będzie wynosił 25%, ale co najmniej 30-31%, gdyż płatności środków UE są rozłożone w czasie i nieopodatkowane w przeciwieństwie do środków własnych, a ponadto beneficjent ponosi koszty transferów finansowych i ich obsługi. Szacuje się, że przy funduszach strukturalnych realny udział własny beneficjenta niejednokrotnie wyniesie 50% wartości projektu [Żelazo 2002].

Dotychczas brakuje jasnej odpowiedzi dotyczącej źródeł współfinansowania projektów po stronie polskiej. Unia Europejska zarezerwowała w latach 2004-2006 dla Polski 11,4 mld EUR. Wstępnie ocenia się, że z budżetów samorządów terytorialnych, być może wspomaganych pożyczkami w instytucjach krajowych i zagranicznych, będzie można uzyskać nie więcej niż 1 mld EUR. Pozostałe środki z innych źródeł publicznych, nie są możliwe w tej chwili do oszacowania [Głębicka, Grewiński 2003].

5. Efekty aktywności gmin w pozyskiwaniu środków

Poza korzyściami w postaci zrealizowanych przedsięwzięć, głównie o charakterze inwestycyjnym, badane gminy aktywnie uczestniczące w pozyskiwaniu środków pomocowych z UE uzyskały niewątpliwie dodatkowe korzyści jakimi są zdobyte doświadczenie w tego typu działaniach. Duże wartości inwestycji, jakie gminy te zaprogramowały do wykonania, zobowiązywały zatrudnione w urzędach osoby do przygotowania się w zakresie monitorowania i ewaluacji projektów, kontroli finansowej, przetargów oraz zasad kontraktowania i powoływania inżynierów nadzoru. Dlatego przy pozyskiwaniu funduszy strukturalnych jednostki te będą miały mniejsze trudności w przygotowaniu dokumentacji przetargowej i wyborze wykonawców, co jest często przyczyną opóźnień w realizacji projektów. Zdobyte doświadczenie zmniejszy również kłopoty z przygotowaniem dokumentacji inwestycyjnej, w tym analiz finansowo-ekonomicznych, studiów wykonalności, dokumentacji technicznej, oceny oddziaływania na środowisko i dokumentacji projektowej.

Istnieje uzasadniona obawa, że gminy, które dotychczas nie wnioskowały o fundusze przedakcesyjne nie są przygotowane do pozyskiwania funduszy strukturalnych. Może zatem okazać się, że fundusze te zamiast zmniejszać różnicę w rozwoju społeczno-gospodarczym jednostek samorządu terytorialnego, przy-

czynią się do ich pogłębienia. Do poprawy takich czynników jak poziom bezrobocia, wyposażenie w kapitał ludzki, poziom rozwoju, infrastruktura, stan środowiska naturalnego, które mogą determinować nasilenie i rodzaj skutków po integracji niezbędne są środki unijne.

Po wejściu Polski do UE szczególnego znaczenia nabierze szeroko pojęta współpraca z różnymi organizacjami i podmiotami prawnymi zwłaszcza samorządu lokalnego. Istotna będzie współpraca zarówno z partnerami społecznymi (uniwersytety, przedsiębiorstwa lokalne, organizacje pozarządowe, etc.), innymi jednostkami samorządu w kraju, jak również współpraca z samorządami w innych państwach [Gilowska 2000]. Niestety żadna z badanych gmin nie wskazała na przynależność do organizacji, która starałaby się o środki przedakcesyjne. Jedynie gmina Piecki podała, że o dofinansowanie 2 projektów ubiegała się wspólnie z innymi gminami (projekty te zostały wyłączone z powyższej analizy).

6. Wnioski

- Przeprowadzone badania potwierdzają zasadność niektórych obaw zawartych w Narodowym Planie Rozwoju. Spośród 10 ankietowanych gmin, 4 nigdy nie składały wniosków o dofinansowanie przedsięwzięć ze środków przedakcesyjnych. Oznacza to, że 40% ankietowanych nigdy nie uczestniczyło w procesie przygotowania projektów unijnych, tym samym nie zdobyło doświadczenia, które mogłoby być przydatne w pozyskiwaniu przyszłych funduszy strukturalnych.
- Charakterystyczną cechą gmin, które nie ubiegały się o ten rodzaj pomocy, jest niski poziom dochodów rocznych. Zatem gminy najbardziej potrzebujące pomocy, nie będąc w stanie wygospodarować środków własnych, nie dokonują próby przygotowywania wniosków. W ten sposób tworzy się tzw. „błędne koło”, w przerwaniu którego niezbędna jest pomoc finansowa z zewnątrz. Trzy z tych gmin nie posiadają zadłużeń lub jest ono niewielkie, co w tym przypadku umożliwia korzystanie z komercyjnych źródeł współfinansowania. Jedna gmina natomiast już dziś posiada wysokie zadłużenie, więc jedyną formą pokrycia udziału własnego z jakiej mogłaby skorzystać, jest dofinansowanie o charakterze niekomercyjnym (np. z części środków przeznaczonych dla województwa warmińsko-mazurskiego).
- Wszystkie aplikujące o dotacje z UE gminy złożyły łącznie 27 wniosków, przy czym każda złożyła więcej niż 1 wniosek. Potwierdza to fakt, że wnioskodawcy, którzy podejmą próbę przygotowania aplikacji, nie marnują raz zdobytej wiedzy, ale dokonują kolejnych prób pozyskiwania środków unijnych. Poziom merytoryczny złożonych wniosków z reguły odpowiadał wymogom unijnym. Zaledwie 3 wnioski (11%) nie były przygoto-

wane zgodnie z obowiązującą procedurą. Aż 20 aplikacji (74%) przyjęto do realizacji. O braku dofinansowania pozostałych 4 projektów (15%) zdecydowała niewystarczająca pula środków.

- Najczęściej gminy wnioskowały o dofinansowanie inwestycji dotyczących wodociągów, kanalizacji i oczyszczalni (70% składanych wniosków). Z zawartych umów wynika, że przeciętne dofinansowanie wniosków ze środków unijnych wynosi 45% wartości projektu. Gminy ponoszą zatem ciężar finansowania większej części inwestycji pomimo, że wytyczne programowe większości linii wskazywały na zaledwie 25% minimalny udział finansowy beneficjentów. Należy liczyć się z podobną sytuacją w przypadku funduszy strukturalnych.

LITERATURA:

1. Gilowska Z. (2000): Pożądany mechanizm środków pomocowych UE dla wspierania rozwoju regionalnego. Miesięcznik „Samorząd terytorialny”, nr 6, 2000.
2. Głębicka K., Grewiński M. (2003): Europejska polityka regionalna. Dom Wydawniczy „Elipsa”, Warszawa.
3. Guz-Vetter M. (2001): Phare 2000 dla Polski Wschodniej i Śląska. Ocena przygotowań administracji. Instytut Spraw Publicznych, Warszawa.
4. Informacja o wynikach kontroli funkcjonowania wewnętrznej kontroli finansowej środków z Unii Europejskiej. Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa, maj 2002 r.
5. Narodowy Plan Rozwoju – dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 stycznia 2003 r.
6. Szlachta J. (2002): Problemy polityki rozwoju regionalnego. Polska Agencja Rozwoju Regionalnego, Warszawa.
7. Żelazo A. (2002): Polska w Unii Europejskiej - początkowe problemy i kryzysy. Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Warszawa.

ALICJA SZCZEPANIAK

PRZYGOTOWANIE WYBRANYCH GMIN WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO DO POZYSKIWANIA I ABSORPCJI FUNDUSZY STRUKTURALNYCH

STRESZCZENIE:

W niniejszym artykule analizie poddano dotychczasowe działania 10 gmin województwa warmińsko-mazurskiego w zakresie ubiegania się o środki przedakcesyjne oraz potencjalny wpływ tych działań na ewentualne dalsze pozyskiwanie funduszy strukturalnych po przystąpieniu do Unii Europejskiej.

ALICJA SZCZEPANIAK

**PREPARATION OF CHOSEN COMMUNES OF WARMIŃSKO-MAZURSKIE
PROVINCE TO GET AND ABSORB STRUCTURAL FOUNDS**

SUMMARY

In this article actions of 10 communes of Warmińsko-Mazurskie province on applying for a pre-accession means and their potential influence on getting structural funds after accession to the UE are analysed.